

उत्तरमध्यमा द्वितीयखण्ड

विषय कोड : 816

योगविज्ञानम् (योगवासिष्ठम्)

चतुर्थ-प्रश्नपत्रम्

समय : 3 घण्टे

पूर्णांक : 100

निर्देशः—सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः।

1. उचित विकल्पं चित्वा लिखत।

(क) पतंजलियोगदर्शनम् ग्रन्थस्य रचना अस्ति —

20

(अ) महाभाष्यकारः

(ब) पतंजलि

(स) नागेशभट्ट

(द) योगेश्वर श्रीकृष्ण

(ख) वृत्तयः कतिधः ?

(अ) 2

(ब) 4

(स) 5

(द) 16

(ग) चित्तवृत्तिनां निरोधः भवति —

(अ) अभ्यासवैराग्याभ्याम्

(ब) क्रियाभ्याम्

(स) देवताभ्याम्

(द) अभ्यासयोगाभ्यास

(घ) आसनानां मुख्यासनम् अस्ति —

(अ) शीर्षासनम्

(ब) सर्वांगासनम्

(स) चक्रासनम्

(द) विपरितकर्णी

(ङ) कस्य वाचकः प्रगवः ?

(अ) तस्य

(ब) अस्य

(स) ईश्वरस्य

(द) कस्य

2. रिक्तस्थानं पूरयेत -

20

- (1) प्रत्यक्षानुमान गमाः ।
- (2) तत्रास्थितौ ।
- (3) योगवाशिष्ठस्य लेखकः अस्ति ।
- (4) ऋतम्भरा तत्र ।
- (5) तत्र निरतिशयं ।

अथवा

योगवाशिष्ठ ग्रन्थस्य महत्त्वं प्रतिपादयत ।

3. दीर्घोत्तरीयाः प्रश्नाः -

20

- (1) कुण्डलिनी शक्तियोगं व्याख्यायताम् ।
- (2) प्राणविद्या विषये सप्रमाणं व्याख्यायताम् ।
- (3) योगवाशिष्ठ ग्रन्थानुसारं मोक्ष प्राप्ति उपायं लिखतु ।
- (4) योगवाशिष्ठमतानुसारं ब्रह्मशक्ति पुरुषप्रकृति विचारं स्पष्टयत ।
- (5) वैराग्यप्रकरणस्य किं महत्त्वम् अस्ति? व्याख्यायताम् ।

4. अतिलघूत्तरीयाः प्रश्नाः -

20

- (1) वज्रासनस्य किं लाभं भवति ?
- (2) सूर्यनमस्कारस्य कोऽर्थः ? स्पष्टं कुरुत ।
- (3) ध्यानस्य विधिं संक्षेपेण लिखत ।

5. श्री वसिष्ठः तथा च श्रीरामस्य संवाद उपाख्यानं विशदं प्रतिपाद्यताम् ।

20

अथवा

योगवासिष्ठम ग्रन्थस्य पंच सूक्ति वाक्यानि लिखित्वा व्याख्यायताम् ।

आदर्श उत्तर

- कक्षा - उच्चमध्यमा द्वितीय खण्ड (12वीं)
विषय - योग विज्ञानम्
कोड - ४१६
प्रश्नपत्र - उत्तर

प्रश्न ०१ का आदर्श उत्तर

उचित विकल्प चित्वा लिखत

- (क) (ii) पतंजाली (ख) (ii) ५ (ग) (i) अभास वेराग्याभ्याम्
(घ) (i) - शीर्षसिन्धु (ङ) (i) - तस्य

प्रश्न ०२ का आदर्श उत्तर

1. प्रत्यक्षानुमानागमाः प्रमाणानि ।
2. तत्र स्थितौ यत्नोऽभ्यासः ।
3. योगवासिष्ठस्य लेखकः महर्षिः वासिष्ठः आसीत् ।
4. तत्राभ्यासो तत्र प्रज्ञाः ।
5. तत्र निरातिशयं सर्वज्ञत्वम् ।

— ६१

10/10/10

(100)

10/10/10
10/10/10
10/10/10

10/10/10
10/10/10
10/10/10

10/10/10
10/10/10
10/10/10
10/10/10
10/10/10

10/10/10

10/10/10

कक्षा - उत्तरमध्यामा द्वितीय खण्ड (12वीं)

विषय - योग विधानम कोड - 816

प्रश्नपत्र - पुनर्वर्ष

श्राद्ध - 100

आदर्श उत्तर

समाधान / उत्तर विवरण सूची

प्रश्न - 3 लघुत्तरीयाः प्रश्नाः / रिक्त स्थान पूरयेत्

1. तस्य वाचकः प्रणवः ।
2. चतुर्भिरा तज श्राद्धः ।
3. प्रत्यक्षानुमानागमाः प्रमाणानि ।
4. तज निरतिशयं सर्वज्ञोऽयम् ।
5. तत्र स्थितो यत्नोऽभ्यासः ।

प्रश्न - 4 वस्तुनिष्ठाः प्रश्नाः

- (क) शीघ्रसिद्धम् ।
- (ख) महर्षे वसिष्ठ ।
- (ग) अष्टाशत वैराग्याभ्याम् ।
- (घ) तिस्र हजार ।
- (ङ) तस्य ।

